

Osoko bilkura

Bilbon, Euskaltzaindiaren egoitzan

2020ko irailaren 25ean

Urrutia, Andres, euskaltzainburua,
Videgain, Xarles, euskaltzainburuordea,
Kintana, Xabier, idazkaria,
Aleman, Sagrario, diruzaina,
Arejita, Adolfo, Iker sailburua,
Coyos, Jean-Baptiste, Jagon sailburua,
Azkarate, Miren,
González de Viñaspre, Roberto,
Iñigo, Andres,
Kaltzakorta, Jabier,
Oihartzabal, Beñat,
Rekalde, Paskual,
Uribarren, Patxi,
Urkia, Miriam eta
Zabaleta, Patxi.

Mujika, Alfontso eta
Osa, Erramun,
zegozkien gaietan.

Ezin etorria adierazi dutenak: Aurelia Arkotxa, Jose Irazu “Bernardo Atxa-

ga”, Miren Lourdes Oñederra, Andoni Sagarna, Patxi Salaberri, Ana Toledo eta Mikel Zalbide.

Ahalak: Aurelia Arkotxak ahala Sagrario Alemani; Jose Irazu “Bernardo Atxaga”k ahala Andres Urrutiari; Miren Lourdes Oñederrak ahala Miren Azkarateri; Andoni Sagarnak ahala Miriam Urkiari; Patxi Salaberrik ahala Andres Urrutiari; Mikel Zalbidek ahala Andres Urrutiari.

Batzarra Bilbon, egoitzan, egin da, 2020ko irailaren 25ean, ostiralean, 10:00etan.

A. Urrutia euskaltzainburuak euskaltzain guztiak agurtu eta etorririkoen zerrenda eta ahalak irakurri ditu. Horrela, quoruma badela egiaztatu ondoren, iraileko Osoko bilkurari hasiera eman zaio.

1. Osoko bilkurako (2020-07-17) bilera-agiria onestea, hala erabakiko baltz.

P. Zabaleta euskaltzainak hiru iruzkin egin ditu, eta hirurak onartu dira. A.

Urrutia euskaltzainburuak ahoz bestelako oharrik egin nahi den galdetuta, ez da egin. Ondorioz, 2020ko uztailaren 17ko bilkurako bilera-agiria onetsirik gelditu da.

2. Onomastika: Iruñeko eta Nafarroako erresumetako errege-erreginen izenak araugaia. Jasotako oharra aztertu eta erabakiak hartu.

R. González de Viñaspre Onomastika batzordeko buruak eta Alfontso Mujika batzordeko idazkariak aditzera eman dutenez, uztailaren 17ko bilkuran, Onomastika batzordeari eskatu zitzaion araugaian egindako proposameneko aukerak gehiago zehazteko. Bestalde, irailean, M. Azkaratek bi historialariren idazkiak aurkeztu ditu, eta J.-L. Davantek eta P. Zabaletak beren oharra aurkeztu dituzte. Onomastika batzordeak, guztiak aztertu ondoren, txosten bakarrean prestatu ditu erantzunak.

R. González de Viñaspre Onomastika batzordeko buruak eta A. Mujika batzordeko idazkariak eman dituzte azalpenak. Lehenik, *Fernando I.a* zerrendan sartu ala ez sartu gaiari buruz, batzordeak proposatu du, oinarri gisa, gogoeta historikoetan ez sartzea eta errege-erreginen izenen grafia finkatzeari dagokiona bakarrik lantzea. *Fernando I.a*ren eta ondoko errege-erregina guztien izenen grafiak lehenik arautuak daudenez gero (186. araua), batzordeak proposatu du izen horiek berriz ez arautzea eta, zerrendari amaiera emateko, arrazoibidea adierazteko azalpen-testu bat jartzea. Hala, zerrenda kronologikoan, Katalina erreginarene lekuaren ondoren, testu eta segidan datorren oin-ohar hau ezarriko litzateke (bide batez, testu hori moldatzean, kontuan hartu da J.-L. Davantek egindako oharra: alegia, <Dena dela, 1530ean, Karlos I.ak Henrike II.ari Nafarroa Beherea eman zion> zegoen tokian, <Dena dela, 1530ean, Karlos I.ak Nafarroa Beherea bazter utzi zuen> jarri da):

“Gaztelak eta Aragoik Nafarroa inbaditu eta konkistatu ondoren (1512), Fernando II.a Aragoiko erregeak “Aragoiko eta Nafarroako errege” izendatu zuen bere burua. 1513an, Nafarroako Gortek Nafarroako errege izendatu zuten Fernando. 1515ean, Gaztelako Gorteen aurrean, Nafarroako Erresuma eman zien oinordetzan bere alaba Joana I.a Gaztelakoari eta bere biloba Karlosi; hala anxionatu zuen Gaztelak Nafarroa, eta habsburgotarrek Nafarroa beretu zuten. Dena dela, 1530ean, Karlos I.ak Nafarroa Beherea bazter utzi zuen, eta Henrike II.a Nafarroako erregeak berreskuratu zuen. Konkistaren ondoren, Gaztelako eta Espainiako errege-erreginak izan ziren Nafarroa Garaiko errege-erregina titularrak,

Nafarroako Erresuma ofizialki 1841ean desagertu zen arte*. Haien izenak araututa daude jada 186. arauan, Gaztelako eta Espainiako errege-erreginen zerrendan”.

Azalduko den oin-oharra berriz, hauxe litzateke: “*1841eko abuztuaren 16ko Legeak Nafarroako Erresuma abolitu eta *Nafarroako errege/erregina* izendapenak Espainiako Koroaren titulu gisa iraun du”.

Horretaz gainera, J.-L. Davanten oharra kontuan hartuta, Katalina erreginarene erreinaldia ere zuzentzea proposatu du batzordeak: 1483-1512 ez, baizik eta 1483-1517 ezarriko da, 1512-1517 bitartean erbestean izan zela zehaztuta. Bestalde, 1517-1572 bitarteko aldian, Nafarroa Beherean erreinatu zutenak zehaztu ondoren, zerrendari amaiera emateko Luis II.aren lekuaren ondotik, testu hau ezarriko litzateke:

“1620ko urriaren 19an, Luis II.a Nafarroakoak (Luis XIII.a Frantziakoa), Paueko ediktua bidez, Nafarroako koroa Frantziako koroari atxikia utzi zuen. Harrezkerro, *Nafarroako errege/erregina* izendapena Frantziako errege/erreginen noblezia-titulua baino ez zen izan. Haien izenak araututa daude jada 186. arauan, Frantziako errege-erreginen zerrendan. Erresuma 1790ean desagertu zenez, orduan desagertu zen *Nafarroako errege/erregina* titulua”.

Horretaz gainera, batzordeak proposatu du, P. Zabaletaren oharrari erantzunez, zerrenda osagarririk ez egitea, zerrenda horietan agertuko liratekeen errege-erreginen izenak jada araututa baitaude 186. arauan.

P. Zabaletak egindako proposamen zehatzei dagokienez, Onomastika batzordeak banan-banan aztertu ditu eta, proposamen batzuen alde eta beste batzuen kontra eginez, erantzunak prestatu ditu, txostenean ageri den moduan. Onartzea proposatu dituen puntu zehatzak hauek dira:

- < Antso VI.a edo Antso *Jakituna* > formaren ordezkari < Antso VI.a Gartzzeitx edo Antso *Jakituna* > jartzea.
- < Antso *Azkaria* > formaren ordezkari < Antso *Azkaria* edo Antso *Entzerratua* > jartzea.
- < Karlos II.a > formaren ordezkari < Karlos II.a edo Karlos *Gaixtoa* > jartzea.

Azalpenen ondoren, B. Oihartzabalek eta M. Azkaratek adierazi dute egoki deritzotela batzordearen proposamenari. P. Zabaletak adierazi du proposamen berriari badirela hobekuntzak aurreko bertsioaren aldean eta aintzat hartu direla

zenbait iradokizun baina, hala ere, berak eusten diola bere proposamen orokorriari. Horrela, bi proposamen daudenez, gaia botoetara eraman da: P. Zabaletaren proposamenak 3 boto jaso ditu, Onomastika batzordearen proposamenak, berriz, 16, eta bi boto zuri izan dira. Horrenbestez, batzordearen proposamena onartu da, gorago adierazitako aldaketak eginda, < Iruñeko eta Nafarroako Erresumako errege-erreginen izenak > izena izango duen arauarentzat.

3. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (XXII). Jasotako oharrak aztertu eta erabakiak hartu.

Batzorde Ahaldunduko M. Urkiak aditzera eman duenez, uztailleko bilkuran aurkeztutako aztergaiari inork ez dio oharririk egin eta, beraz, ontzat eman dira proposamen guztiak. Nolanahi ere, X. Videgain euskaltzainak epez kanpo bidali zituen oharrak eta, salbuespen gisa -hurrengoan, epez kanpo iristen direnak ez baitira bideratuko- bileran aurkeztu dira. Azaltzeko astirik izan ez bada ere, dokumentazioan banatu direnez, oharrak egiteko epea zabaldu da, urriaren 13ra arte.

Bestalde, ekaineko bileratik erabaki gabe zegoen *husna* sarrerari buruzko datu guztiak dokumentu bakarrean aurkeztu ditu Batzorde Ahaldunduko idazkariak. Horrela, datuak zein iritziak berriro azalduta, adostasunik ez dagoenez, gaia botoetara eraman eta emaitza ondokoa izan da: sartzearen alde 14 boto, kontrako botorik ez, eta 7 boto zuri. Sarrerari bi ohar egin zaizkio. Alde batetik, batez ere, kirol-arloan erabiltzen dela aipatuko da. Beste aldetik, ematen den adibidea aldatzea eta pilotari erreferentzia eginez egitea onartu da.

4. Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak. Batzorde Ahaldunduaren oharrak (XXIII). Aurkeztu.

Aztergai berria, OEHko S, T eta U letrei dagokiena, eraman du Batzorde Ahaldunduko idazkariak bilerara, A. Iñigo eta M. Azkarate euskaltzainek egindako oharrak eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak biltzen dituenak. Oharrak egiteko epea zabaldu da, urriaren 13ra artekoa.

5. Esku artekoak.

5.1. Eusko Ikaskuntzaren Manuel Lekuona Saria. Euskaltzainek hautagairik aurkeztu ez dutenez, Zuzendaritzak Jose Ramon Etxebarria euskaltzain urgazlearen

hautagaitza babestea erabaki du, 2020ko irailaren 8an eginiko bilkuran.

5.2. Hurrengo bilkurak.

Baionan, Herriko Etxean, urriaren 7an, asteazkenean, 15:00etan, "Euskara Eskuz Esku" tresna digitala aurkeztuko da. Ekitaldira hurreratu ahal direnen kopurua urria denez gero, euskaltzainei tresna hau aurkeztuko zaie Iruñean, urriaren 23an egingo den Osoko bilkuran.

2016ko urriaren 28an izendaturiko Zuzendaritzaren agintaldia 2020. urtearen bukaeran amaitzen denez gero, A. Urrutia euskaltzainburuak Arautegiaren 32. artikulua dioena gogora ekarri du: "Zuzendaritzako lagunen hautatzea eta kargu hartzea urtearen azken laurdenean egingo dira". Horrela, Zuzendaritzak, 2020ko irailaren 22an eginiko bilkuran erabakitakoari jarraikiz, aditzera ematen da Barrengo bilkura berezia egingo dela Iruñean, Nafarroako Parlamentuan, 2020ko urriaren 23an, ostiralarekin, goizeko 10:00etan, eta gai bakarra Euskaltzaindiaren Zuzendaritza hautatzeko bozketa izango dela.

Karguen hautatzea Arautegiaren 5., 28., 29., 30., 31. eta 32. artikuluen eta Barne Erregelaren 13., 65., 66., 67. eta 68. artikuluen arabera egingo da.

Urriaren 23an, Barrengo bilkura bereziaren ondoren, Osoko bilkura egingo da Nafarroako Parlamentuan. Egun horretan, Zuzendaritzak Euskaltzaindiaren 2021eko egutegi-proposamena aurkeztuko du.

6. Azken ordukoak.

Aurreko asteburuan, Eusko Ikaskuntzak presidente eta Zuzendaritza berria aukeratu dituenetz gero, Zuzendaritzak zorionak emanez gutuna igorri duela aditzera eman da.

Eta beste aztergairik ez dela, Osoko bilkura bukatutzat eman da, 12:00etan.

Andres Urrutia Badiola,
euskaltzainburua

Xabier Kintana Uriarte,
idazkaria